

QATAR TASHQI SIYOSATIDA YUMSHOQ KUCH OMILI

Toshtemirov Oyatillo Rasuljon o'g'li
Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti
Doktoranti

Qatar tashqi siyosatida yumshoq kuch omili.

Annotatsiya. Biz ushbu maqola orqali Qatar davlat tuzumi uning tashqi siyosati, iqtisodi hamda ularning afzalliklari va kamchliklarini o'rgandik va tahlil qildik. Shuningdek, Qatarning siyosiy barqarorligi, samarali daromadlarni qayta taqsimlash siyosati va Qatarning Yaqin Sharqdagi obro'sini sezilarli darajada oshirgan progressiv oliy ta'lim tizimidan kelib chiqadi. Qatar ta'sir qilish uchun quyidagi "yumshoq kuch" ni taklif qiladi: Aljazeera tarmog'ining kuchi, "yumshoq kuch diplomatiyasi", sport sarmoyalari va saxovatli tashqi yordam siyosati. Biroq, Qatarda demokratik madaniyatning yo'qligi, shubhali uyushmalar va sabablar, "yumshoq kuch" diplomatiyasining beqaror traektoriyasi va mojarolarni hal qilishda qattiq kuch tomon o'rnashib borayotgan o'tish va unga tegishli bo'lgan norozilik bu vositalarning samaradorligini buzishi mumkinligini sabablarini o'rgandik.

Kalit so'zlar: Qatar, qattiq kuch, yumshoq kuch, diplomatiya, Arab bahori, Yaqin Sharq, iqtisod, siyosat, ustun tomlari, zaif tomonlari.

Катар является фактором мягкой силы во внешней политике.

Абстрактный. В этой статье мы изучили и проанализировали катарскую государственную систему, ее внешнюю политику, экономику, а также их преимущества и недостатки. Это также связано с политической стабильностью Катара, эффективной политикой перераспределения доходов и прогрессивной системой высшего образования, которая значительно повысила репутацию Катара на Ближнем Востоке. Катар предлагает следующую «мягкую силу» для влияния: мощь сети «Аль-Джазира», «дипломатия мягкой силы», спортивные инвестиции и щедрая политика внешней помощи. Однако отсутствие демократической культуры в Катаре, сомнительные ассоциации и мотивы, нестабильная траектория дипломатии «мягкой силы», а также растущий сдвиг в сторону жесткой силы в разрешении конфликтов и связанная с этим обратная реакция могут подрывать эффективность этих инструментов, задали мы вопрос.

Ключевые слова: Катар, «жесткая сила», «мягкая сила», дипломатия, «арабская весна», Ближний Восток, экономика, политика, колонны крыш, слабости.

Qatar is a soft power factor in foreign policy.

Abstract. Through this article, we studied and analyzed the Qatari state system, its foreign policy, economy, and their advantages and disadvantages. It also stems from

Qatar's political stability, effective income redistribution policies, and a progressive higher education system that has greatly enhanced Qatar's reputation in the Middle East. Qatar offers the following "soft power" for influence: the power of the Aljazeera network, "soft power diplomacy", sports investments and a generous foreign aid policy. However, Qatar's lack of a democratic culture, questionable associations and motives, the unstable trajectory of "soft power" diplomacy, and the growing shift toward hard power in conflict resolution and related backlash may undermine the effectiveness of these tools. we asked

Key words: Qatar, hard power, soft power, diplomacy, Arab Spring, Middle East, economy, politics, pillar roofs, weaknesses.

KIRISH

Qatar Davlati— Janubiy Gʻarbiy Osiyodagi davlat. Qatar yarim orolda joylashgan. Maydoni 11,4 ming km², poytaxti — Doʻha shahridir.

Qatar — mutlaq monarxiya. Amaldagi konstitutsiyasi 2003-yil apreldagi referendumda maʼqullangan va 2005-yildan kuchga kirgan. Davlat boshligʻi — amir (1995-yildan shayx Hamad bin Xalifa Ol Soniy); u qurolli kuchlar bosh qoʻmondoni hamdir. Qonun chiqaruvchi hokimiyatni hukumat amalga oshiradi.

Arabiston yarimorolidagi kichik davlatdan dunyodagi eng boy mamlakatlardan biriga aylangan Qatar oxirgi ikki oʻn yillikda Fors koʻrfazi mintaqasi va Yaqin Sharqda oʻziga xos oʻrin egallashga muvaffaq boʻldi. Qatar bugungi boy davlatga aylanish uchun Britaniya protektorati sifatida oʻzining ildizlaridan uzoq yoʻlni bosib oʻtdi. U jahon miqyosida obroʻ-eʼtibor qozonish uchun oʻzining neft va gaz sanoatidan tushgan katta daromadlardan maksimal darajada foydalandi va foydalanib kelmoqda. Uning oʻziga xosligini shundan koʻrish mumkinki, Qatarning rasmiy poytaxti boʻlgan Dohaning na ichki, na tashqi siyosatini muxtasar bir jumla bilan taʼriflab boʻlmaydi. Biror bir hudud, biror bir masala, biror bir ixtilofga Qatar hech qachon oʻz eʼtiborini davomiy qaratmagan. Uning tashqi siyosati doimo oʻzgarishda va oldindan bashorat qilib boʻlmaydi.

Qatar O'zbekistondan 40 karra kichik. Mamlakat ichkarisi choʻllardan iborat, qirgʻoq chizigʻi esa qumtepaliklar bilan qoplangan. Shahar hududini esa, xuddi Dubay kabi, «sahrodan tortib olingan yerlar» deya taʼriflash mumkin. Ayni vaqtda, Qatar nafaqat zamonaviy osmonoʻpar binolari, balki tabiati bilan ham qiziq.

Qatar poytaxti Doha sayohatchilar uchun qulay: undan dunyoning 150 dan ortiq shaharlariga toʻgʻridan-toʻgʻri reyslarni amalga oshiriladi. Mamlakat shopping ixlosmandlari uchun ham jozibador manzil: tax free sharofati bilan brend buyumlarni, oltin va elektronika mahsulotlarini juda qulay narxda xarid qilish mumkin.

Qatarda ingliz tili juda ommalashgan. Ingliz tilini Intermediate (B1) darajasida bilish Qatarda bimalol yurish uchun yetarli. Aynan shu daraja bilan bozorlarda sotuvchilar bilan savdolashib, arzonroqqa xarid qilish imkoni ham bo'ladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR TAHLILI

Yumshoq kuch — amerikalik siyosatshunos va Garvard universiteti qoshidagi, Jon Kennedi nomidagi hukumat maktabining sobiq dekani Jozef Nay tomonidan yozilgan ilmiy-ommabop asar. Asar yozishidan oldin Jozef Nay 1990-yillarda birinchi marta taqdim etgan „yumshoq kuch“ tushunchasi bilan mashhurlikka erishdi. Yumshoq kuch deganda mamlakatning madaniyat, qadriyatlar va siyosat kabi majburiy bo'lmagan vositalar orqali boshqalarga ta'sir o'tkazish qobiliyati tushuniladi. Bu ta'sirga erishish uchun harbiy va iqtisodiy kuchga tayanadigan qattiq kuchdan farq qiladi. Nayning fikricha, yumshoq kuch zamonaviy dunyoda xalqaro munosabatlarning hal qiluvchi jihati hisoblanadi

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Qatar o'zining yumshoq kuchidan foydalanib, o'zlarining despotik boshqaruv tizimlariga qarshi ko'tarilgan arab jamiyatlari taqdim etgan imkoniyatdan sakrab chiqdi. Bu orqali u arab mintaqaviy tizimini markaziy o'rinni egallaydigan tarzda qayta qurishga harakat qildi. Xuddi shunday, "Arab bahori" unga o'zining ikki yirik qo'shnisi: Misrda Qatar bilan do'stona rejimni o'stirish orqali Saudiya Arabistoni va Suriyada ittifoqchi rejim yaratishni qo'llab-quvvatlab, Eron tomonidan taqdim etilgan xavfsizlik muammosiga qarshi turishga imkon berdi.

Ushbu bosqichda Qatar o'zini yangi mintaqaviy tizimning me'mori sifatida ko'rsatishga urinib ko'rdi va go'yo qulab tushayotgan eski tizim xarobalarida shakllandi. Bu rol - mintaqaviy kuchlar muvozanatini tartibga soluvchi - Qatar mavqeidagi davlat uchun xalqaro munosabatlar va diplomatiya tarixida misli ko'rilmagan.

Shuningdek, yumshoq kuch uchta asosiy manbaga tayanadi: madaniy - jozibador bo'lgan joylar; siyosiy qadriyatlar - targ'ibotchi mamlakatda va chet elda ularga amal qilganda; va tashqi siyosat - qonuniy va ma'naviy hokimiyatga ega hisoblanadi. Shu munosabat bilan Qatar yumshoq kuchni amalga oshirishda jalb qilish va "yumshoq kuch" ga tayanadi. Qatarning AQSh bilan kuchli harbiy ittifoqidan kelib chiqqan notinch mintaqadagi nisbatan siyosiy barqarorligi va uning fuqarolari o'rtasida boylikni samarali qayta taqsimlashi uning Yaqin Sharqdagi ta'sir doirasini jalb qilishning asosiy manbai hisoblanadi. Bundan tashqari, Aljazeera media tarmog'ining kuchsizlarning ovozi sifatidagi ilg'or oliy ta'lim tizimi bilan birgalikda mintaqadagi minglab odamlarning qalbi va ongini shakllantirmoqda. "yumshoq kuch" nuqtai nazaridan Qatarining tashqi yordami, sport sarmoyalari va "yumshoq kuch" diplomatik sa'y-harakatlari hajmi va ko'lami uning yumshoq kuchga urinishi uchun katta turtki bo'ladi. Biroq, ularni quyidagilar yo'q qilishi mumkin bo'ladi.

Bu erda Qatarning yumshoq kuch ta'siri Yaqin Sharq aholisiga va Qatardagi yuqorida tilga olingan universitetlar tomonidan jalb qilingan boshqa chet elliklarga ta'sir qiladi. Qolaversa, Qatarning ta'lim shahridagi maktablar viza cheklovlari yoki madaniy sabablar tufayli G'arbda oliy ma'lumot olishga ikkilanayotgan arablar uchun oliy ma'lumot olish uchun ishonchli alternativ bo'lib xizmat qiladi. Bu Qatarning Yaqin Sharqdagi obro'-e'tiborini oshiradi va ularning Yaqin Sharq va musulmon elitalarining hozirgi va kelajak avlodlari ongini shakllantirish qobiliyatini oshiradi. Shuni ham ta'kidlash joizki, ushbu universitetlar professor-o'qituvchilarining aksariyati g'arblik bo'lib, ular bo'lajak arab rahbarlarining qalbi va ongini Qatarning tashqi siyosat maqsadi - mo'tadillikka yo'naltirishga tayyor. Shunisi e'tiborga loyiqki, Sovuq urush davrida AQShning yumshoq kuchi madaniy almashinuv ko'rinishidagi ta'siri va AQShga o'qish uchun kelgan minglab xalqaro talabalar Sovuq urush dushmanlari oldida AQSh uchun muhim ustunlik yaratdi. Nay kuzatganki, Sovet Ittifoqidan kelgan ba'zi kashshof xalqaro talabalar Sovet Ittifoqining tinch yo'l bilan yo'q bo'lib ketishida hal qiluvchi rol o'ynaganlar, chunki ular o'z vatanlariga qaytishlari bilan o'z ta'sirini o'tkaza boshlashgan va status-kvoga ichkaridan e'tiroz bildira boshlaganlar. Bundan tashqari. Yaqin Sharqning bo'lajak elitasini shakllantirishda yordam berib, Qatar, shuningdek, olimlar va akademiklarni Qatar hukumatining ustuvor masalalariga bag'ishlangan konferentsiyalarda ishtirok etishga taklif qilish orqali mintaqaning tashqi siyosat kun tartibini shakllantirmoqda. Misol uchun, Qatar fondi raisi sifatida Shayx Abdulloh Bin Ali-Al Tani innovatsiyalar, ixtirolar va texnologiyalar haqidagi yangi g'oyalarni muhokama qilish uchun Dohada har yili sammitlar o'tkazadi. 2009 yilgi sammitning mavzusi global ta'lim va butun dunyo bo'ylab odamlar buyuk narsaga erishish uchun qanday hamkorlik qilishlari kerak edi. Ushbu sammitlar ishtirokchilari o'z mamlakatlaridagi etakchi va yangi ovozlarni ifodalaydilar va ular hamfikrlar va ularning Qatarlik mezbonlarining taqdimotlariga befarq emas. Aljazeera Media ta'siri AQSh va Yevropaning boshqa yirik davlatlaridan farqli o'laroq, ular butun dunyo bo'ylab yumshoq kuch ta'sirini o'tkazishga imkon beruvchi ma'lum bir orzu ideallari va qadriyatlarini bilan keng bog'langan, Qatar yaqin vaqtgacha nisbatan noma'lum davlat edi. Biroq, 1996 yilda Qatar hukumati tomonidan Aljazeera media imperiyasining tashkil etilishi mamlakatga misli ko'rilmagan ta'sir ko'rsatdi, chunki Qatar hozirda mashhur Aljazeera brendi bilan sinonim bo'lib, u hozir hamma tomonidan tan olinadi. Har qanday mamlakatning o'z ideallari yoki qadriyatlarini ilgari surish orqali yumshoq kuch ta'sirini o'tkazish qobiliyati ko'p jihatdan maqsadli auditoriya ishonadigan yoki o'z ma'lumotlarini oladigan vosita orqali taklif qilingan ideallarning foydaliligini ta'kidlash qobiliyatiga bog'liqdir.

ТАHLIL VA NATIJALAR

Qatar davlatining siyosiy tarixiga nazar tashlaydigan bo'lsak, bir paytlar Bahrayn nazorati ostida bo'lgan va 1867-yildagi urushdan keyin inglizlar tomonidan Muhammad ibn al-Tani Qatarga hukmdor etib tayinlanadi. Bu tayinlov bugungi kunda davom etayotgan Al-Tani oilasi a'zolarining uzluksiz hukmronligiga zamin yaratdi.

Amir 1893-yilda Qatarni Usmonli turklariga qarshi muvaffaqiyatli himoya qildi. Ammo ajablanarlisi shundaki, u 1916-yilda Qatarining Britaniya protektoratiga aylanishiga rozilik berdi.

Xususan, 1783-yilda Bani Utba va boshqa arab qabilalari Bahraynni zabt etgandan so'ng Al-Xalifa Bahrayn va Qatar ustidan o'z hokimiyatini o'rnatdi.

Qatar islom aqidasi, madaniyati bilan bir vaqtda g'arbona qarashlarni ham o'zida singdirgan alohida bir davlat. Mamlakat Yaqin Sharqning boshqa davlatlaridan farqli o'laroq anchayin demokratik-liberal ruhda yashasa ham, ichki va tashqi siyosat mutlaq hukmron oila, aniqrog'i, amirning qo'lida to'plangan. Aynan amir mamlakatning barcha hayotiy yo'nalishlarini belgilab beradi. Qatarining hozirgi tashqi siyosati sobiq amir Hamad bin Xalifa al-Tani tomonidan shakllantirilgan. Hamad bin Xalifa al-Tani 1995-yil iyunida o'z otasi Abdulla bin Nosir bin Xalifa al-Tanini hokimiyatdan ag'daradi.

Qatar siyosiy jihatdan konstitutsiyaviy monarxiyadir, lekin aslida hukmdor (amir) qonunlarni tasdiqlash yoki rad etish uchun ijro etuvchi hokimiyatga ega. Amir o'zining Bosh vazirini (odatda u oila a'zosidan tayinlanadi) va qonun chiqaruvchi organlar a'zolarini tayinlaydi. Va natijada, u har qanday qonunlar bo'yicha yakuniy qarorni o'zi qabul qiladi.¹

Qatarining amaldagi amiri Hamad bin Xalifa al-Tanining hokimiyatdagi roli katta va Vazirlar Kengashini chaqirish va diplomatik xodimlarni tayinlashdan tortib, qonunlarni ratifikatsiya qilish va amitsiyalar berishgacha bo'lgan vazifalar uning qo'lida to'plangan.

Xold bin Xalifa bin Abdulaziz - Qatarining amaldagi Bosh vaziri. Uning asosiy vazifasi Qatar hukumatining asosiy bo'linmalari o'rtasida birlikka erishish maqsadida Vazirlar Kengashi majlislariga raislik qilish va Kengash nomidan qarorlarni imzolashdan iboratdir.

Qatarida saylov tizimi ham to'liq munitsipial tizimga o'tkazilgan deb aytish mumkin. 2021-yil oktabr oyida 45 o'rinli Sho'ro kengashining 30 a'zosini saylash uchun mamlakat tarixidagi birinchi qonunchilik saylovlari bo'lib o'tdi. Bu kengash amirga maslahatchi sifatida rol o'ynaydi va mudofaa, xavfsizlik, iqtisodiy va sarmoyaviy masalalar bo'yicha cheklangan vakolatlarga egadir.

¹ About Qatar's Constitution. Qatar's Constitution - Legal Information (2003)<https://hukoomi.gov.qa/en/about-qatar/the-constitution>

Shuningdek, 29 a'zodan iborat Markaziy shahar kengashiga saylovlar bo'lib o'tadi. CMC(Central municipal council) ovoz berish har to'rt yilda bo'lib o'tadi, bu esa aholiga o'z mahalliy vakillarini tanlash imkonini beradi.²

Gaz va neft resurslariga eng boy mamlakatlaridan biri bo'lgan Qatar, so'nggi 10 yil ichida o'zining mintaqaviy va global ta'sirini kuchaytirishni tashqi siyosatini asosiy mezoni deb belgiladi. Bunday pozitsiya, Qatarining bir yoqlama iqtisodi va mintaqadagi Eron va Saudiya Arabistoni orasidagi siquvga olingan geopolitik o'rnini qaysidir ma'noda tashqi investitsiyalar va madaniy integratsiyalar orqali qoplashga urinish deb tushunishimiz mumkin. Jumladan, mamlakat YAIMning 65%i yoqilg'i energiyasining eksportidan tashkil topgan.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa qilib aytganda, Qatar yaqin vaqtgacha nisbatan noma'lum davlat edi. Biroq, 1996 yilda Qatar hukumati tomonidan Aljazeera media imperiyasining tashkil etilishi mamlakatga misli ko'rilmagan ta'sir ko'rsatdi, chunki Qatar hozirda mashhur Aljazeera brendi bilan sinonim bo'lib, u hozir hamma tomonidan tan olinadi. Har qanday mamlakatning o'z ideallari yoki qadriyatlarini ilgari surish orqali yumshoq kuch ta'sirini o'tkazish qobiliyati ko'p jihatdan maqsadli auditoriya ishonadigan yoki o'z ma'lumotlarini oladigan vosita orqali taklif qilingan ideallarning foydaliligini ta'kidlash qobiliyatiga bog'liq. O'tgan yillar davomida AQSH va Buyuk Britaniya o'zlarini targ'ib qilishda katta muvaffaqiyatlarga erishdilar

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. About Qatar's Constitution. Qatar's Constitution - Legal Information (2003)<https://hukoomi.gov.qa/en/about-qatar/the-constitution>
2. Stephen Maunder "The government and Political system in Qatar" (2022.14.03)<https://www.expatica.com/qa/living/gov-law-admin/government-and-political-system-in-qatar-70986/>
3. Avaz Takhirov, Yaqin sharq ruknidan (2014.25.11) <https://geopolitika.uz/hududlar/yevrosiyo/yaqin-sharq/85-afg-on-muammosi-yechimi-qatarning-qo-lidami>
4. Bahodir Xo'jayev, O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi tadqiqotchisi, O'zbekiston-Qatar: hamkorlikning yangi ufqlari - YOSHLAR OVOZI (2021.22.04) <https://yoshlarovozi.uz/2021/04/22/ozbekiston-qatar-hamkorlikning>
5. Mehran Kamrava, Qatar:Small State, Big politics (Cornell University Press,2015) <https://books.google.co.uz/books?hl=en&lr=&id>

² Stephen Maunder "The government and Political system in Qatar" (2022.14.03)<https://www.expatica.com/qa/living/gov-law-admin/government-and-political-system-in-qatar-70986/>

6. Madaminova, D. (2020). Migration Process and Problems in North Africa and the Middle East. In ОБЩЕСТВЕННЫЕ НАУКИ В СОВРЕМЕННОМ МИРЕ: ПОЛИТОЛОГИЯ, СОЦИОЛОГИЯ, ФИЛОСОФИЯ, ИСТОРИЯ (pp. 80-85).

7. Yakubovich, A. N. (2019). The emergence of the Syrian crisis and the impact of the external forces on it. Bulletin Social-Economic and Humanitarian Research, (4 (6)), 92-97.

8. Azimov, N. Y. (2021). The Kurdish Factor in Turkish-Syrian Relations Until the "Arab Spring". In АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ СОВРЕМЕННОЙ НАУКИ И ОБРАЗОВАНИЯ (pp. 218-220).